

personen in het bijzonder. De braafheid, die zij van de mensen verlangen, is gewoonlijk de alledaagse, niet zeer verhevene. Vaak is de wijsheidsleer utilistisch. De wereldse wijsheid is door het Jahwisme enigszins van karakter veranderd en daardoor veredeld. En Matthes besluit zijn hoofdstuk over „de wijsheid der wijzen” met de uitspraak: „De wijzen hebben mede het hunne gedaan om den slagboom voor velen te doen vallen en een breede schaar te leiden op den weg van ware vroomheid, den godsdienst der humaniteit”⁴⁾).

Deze tekening van de wijzen als een aparte groep dateert van 1911. Zij heeft het voordeel, dat zij hen in scherpe omtrekken vóór ons stelt. De vraag rijst echter, of niet het gevaar bestaat, dat wij te modern-Westers de oud-Israëlitische samenleving naderen, indien wij met scherp afgegrensde ambten en beroepen, zoals wij die in onze tegenwoordige maatschappij kennen, gaan werken. Bij de priesters behoeven wij niet te aarzelen. Zij hadden, evenals de Levieten, een scherp voorgeschreven taak. Ook bij de koningen is dit het geval, al moeten wij niet vergeten, dat Saul zelfs na zijn aanwijzing tot koning nog met runderen op de akker werkte (I Sam. 11 : 5, 6). Eveneens worden de profeten door Jahwe tot hun speciale ambt geroepen, al wordt Amos in het opschrift van zijn boek een schapenfokker genoemd (Am. 1 : 1) en betitelt hij zichzelf als „vee-houder en kweker van moerbeivijgen” (Am. 7 : 14). Maar hij is dan toch door Jahwe achter de schapen vandaan genomen (Am. 7 : 15). En zo zijn er zeer zeker geestelijke leidslieden, ambtenaren aan het hof met een bepaalde functie, militairen en anderen. Maar zijn de „wijzen” „wijzen” zonder meer?

Het is merkwaardig, dat zij, die voor een aparte stand of klasse van wijzen voelen, tegenwoordig die groep meestal zoeken onder de zgn. „schrijvers”. Volz bv. neemt aan, dat er, evenals in het oude Egypte, ook in Israël een school voor schrijvers was, waarin de jonge ambtenaren en andere liefhebbers der beschaving voorbereid werden. Hij stemt toe, dat bepaalde mededelingen hierover ontbreken, maar het ligt in de natuur der dingen, dat er zulke plaatsen van vorming waren. De meest verschillende soorten van sōfērīm waren van deze school afkomstig. Volz heeft het over ministers, waaronder de „Schreiberminister”, die de correspondentie voerde, dorpsschrijvers, auteurs met een hoge graad van ontwikkeling, politici. Ten tijde der profeten zijn er naast de priesters en de volksprofeten de „wijzen”, dat zijn de staatslieden en politici, die door hun op wereldlijke grondstellingen gebouwde politiek de grote tegenwoordigers der religie veel werk gaven. Naast deze beroeps-